

ЧОМУ Я НЕ ВТОМЛЮЮСЯ ЖИТИ

Фото люб'язно надано автором

Ярослав Мельник, чий роман «Далекий простір» за версією ВВС був визнаний кращою книгою 2013 року в Україні, знов дивує читача своєю неповторною прозою. Його книжки виходять різними європейськими мовами, і одразу три країни — Франція, Литва й Україна — мають за честь вважати його творчість своїм літературним фондом. Бог і зло, смерть і вічне життя, відчуження і рідність, сучасна наука і людське тіло — ці та інші питання в центрі його нової вражаючої книги.

А що, коли наш світ видуманий? Несправжній? Тіло можна замінити і жити тисячу років. Письменник замість Бога пише книгу життя людини, яка навіть про це не здогадується. Молода мати метається між любов'ю до дитини і жагою бути вільною, а це перетворює її життя в болочу драму.

Якісь дивні передбачення, майже пророцтва, приховані під химерними сюжетами українського письменника з Литви, який має чимало шанувальників в Україні.

Ярослав Мельник з вражаючою переконливістю порушує питання про табу, які обмежують людську свободу.

LIRE, Франція

Ясний, конкретний стиль Мельникового писання, точно дібрані слова, живі, сучасні діалоги, а також внутрішні монологи, бездоганне маніпулювання простором і часом, химерність сюжетів і вміння переконати говорять, що це не остання мною прочитана книга Мельника.

GTAŠKAS, Литва

www.bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

ISBN 978-966-14-7840-3

9 789661 478403

ЯРОСЛАВ
МЕЛЬНИК

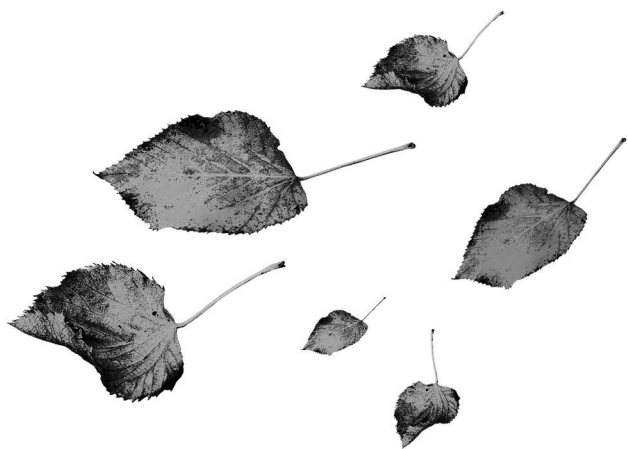
ЧОМУ Я НЕ ВТОМЛЮЮСЯ ЖИТИ

Володар премії «Книга року ВВС»

ЯРОСЛАВ
МЕЛЬНИК

ЧОМУ Я
НЕ ВТОМЛЮЮСЯ
ЖИТИ

КНИГА, ЩО ЗМІНИТЬ
ВАШІ ПОГЛЯДИ НА ЖИТТЯ

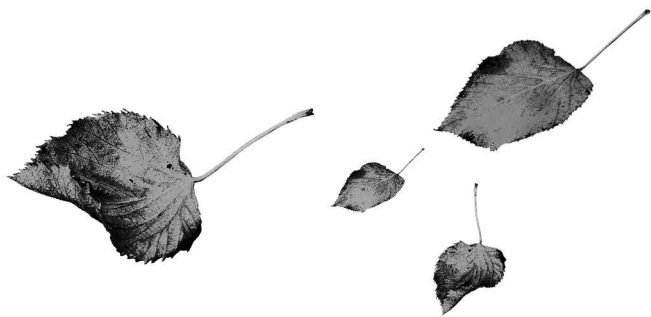

Приходить Бог посеред ночі,
І заглядає в карі очі,
І тихо шепче: «Ти є мій».
Надіюсь, Бог це, а не змії.

ЯРОСЛАВ
МЕЛЬНИК

ЧОМУ Я
НЕ ВТОМЛЮЮСЯ
ЖИТИ

ЗБІРКА

ХАРКІВ КЛУБ
СІМЕЙНОГО
2014 ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
М48

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Сергій Ткачов*

ISBN 978-966-14-7840-3

- © Я. Мельник, 2014
- © DepositPhotos.com / ValentinaPhotos, обкладинка, 2014
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2014
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2014

БОЛЕРО

Звичайно, я знав, що десь існує ця кнопка. У ній закладені всі коди ядерних арсеналів планети. Іноді я навіть подумував про людину, під чиїм шорстким пальцем знемагає від млості ця гладенька кнопочка. Можливо, цей палець належить Президентові, або — Головнокомандувачу, а можливо — начальникові Управління Безпеки. Хоч би як там було, але іноді, пізньої ночі, я завмирав від незрозумілого почуття — суміш солодкого очікування зі страхом — уявляючи цей спокійний, що згинається, як і належить, у трьох місцях, товстий палець з обгризеним нігтем. Іноді я ніби перевтілювався у самого володаря: не він, а я стояв біля напівосвітленого пульта в бункері, напівсонний, самотній, відімкнувши власним ключем потаємні двері свята святих. І всі образи — на людей, на суспільство, на світ — здіймалися в мені, коли я пестив вм'ятину заповітної кнопки.

Так, мені було солодко розгойдуватися на гойдалці почуттів, які то відроджувалися, то згасали самі собою. Колишні образи, ігнорування мене всіма, принижена гідність — прокидалися

з небуття, оголювали у вищирі зуби: та зненацька думка про мільярди життів, великодушність, прощення всіх і вся — брали гору. І тоді подушечка мого пальця, що було розплескалася, повертала собі належний їй кулястий стан. Кнопочка, вона була моєю улюбленою іграшкою — під час нічного неспання: коли я, викотивши з гаража свій чорний «кадилак», підїхавши на ньому до замаскованої під дачне селище бази, спускався під землю — щоб тут, у порожній просторій залі, при світлі однієї лише контрольної лампочки плекати своє почуття влади.

Нехай там, у денному житті, я був усього лише жалюгідним жебраком, ізгоєм, якого усякий норовить вдарити: для мене солодкі були ці удари! Я любив їх! Я — справжнісінький Президент, Головнокомандувач, начальник Управління Безпеки. Я навіть хотів, щоб удень мене якомога більше принизили — не пустивши на поріг дорогого ресторану, вдаривши по голові на зупинці: з тим більшою втіхою я буду пестити заповітну кнопку цієї ночі. Пестити, покусуючи губи.

Коротко кажучи, всі ці дурощі колишньої уяви — я згадав про них, коли ця жінка почала верзти таке, що купи не трималося. Річ у тім, що мене у місті К. спіткала жаклива невдача: моє життя, мої плани, надії — все розвалилося, тріснуло по швах. Тому що я, виявляється, не мав жодної ваги, і навіть більше того: я був нікчема, ніщо. У їхніх очах. Я це відчув — як вони дивляться на мене. І мені ще сказали на прощання: «Ви нам не підходите. І взагалі — таких у нас багато». Коротше, вони не хотіли мене знати: ні в одному, ні в іншому міністерстві. Я намагався якось відстояти себе — простягав їм папери, твердив щось про витрачені зусилля. Мені було незручно самому говорити про свої чесноти. Вони дивилися на мене на смішкувато й чекали, коли я заберуся. Я не був для них талантом, аж ніяк.

Мої почуття загострювалися ще й від того, що я геть не вмів бачити в чинушах тих богів, якими вони себе уявляли. Проте був занадто гордий, щоб сказати їм в обличчя те, що про них думаю.

У готелі я витрусив вміст валізи просто у камін і довго дивився на полум'я, не в змозі прийти до тями. Праця мого життя зникла. Вона не потрібна. Нікому не потрібна. Я напружував усе це, сподіваючись постати у повній красі одного чудового ранку. І ось цей ранок настав, і сяйво не з'явилося. Не з'явилося взагалі нічого. Окрім хіба що живого полум'я в каміні. Я був усе, і я був ніщо. І за вікном сівся паскудний осінній дощ.

І оскільки я не міг далі сидіти в номері, споглядаючи крах надій, то вийшов у готельний безлюдний хол і сів у м'яке крісло, обличчям до нічного міста. І тоді, власне, з'явилася ця жінка — власне, дівчина. У джинсах і відкритій спортивній майці — у молодості білих похилих плечей і в млості довгої, що нескінченно переходила у груди, шиї.

Спочатку вона безцеремонно розпитала мене про моє горе — перед чим я, перебуваючи у вкрай розпачливому стані, не зміг встояти. А потім стала верзти ось таку нісенітницю:

— Бачите, я донька Президента, мені двадцять шість років. Ось ви скривджені долею, а я — покинута. Так, одурена і покинута.

Порожній хол і несправжнє місто, що світилося у вікні, діляли на мене дивно: так, як ніби дівчисько, що сиділо переді мною, було не з божевільні (це стало відразу зрозуміло), а справжнісінькою дочкою Президента. Тому замість того, щоб встати і піти, я її запитав:

— Якщо ви донька Президента — чому ж ви тут, у місті К., а не в столиці? І що ви взагалі робите в цьому зубожілому готелі?

На що вона, дивлячись мені в очі, тремтячим голосом відповіла:

— Я приїхала сюди сьогодні вранці, щоб з усім покінчити. У готелях таких міст, о третій годині ночі, в порожньому холі завжди знайдеш людину, яка тобі потрібна.

— І хто ж вам, даруйте, потрібен? — запитав я досить грубо, все ще сердитий на власну відвертість, бо ж відкрив їй, божевільній, душу.

— У такий час в нічному холі, — сказало дівчисько, — сидять самотні, сидять невдахи! І не сперечайтесь! Я не хотіла вас образити. Ви у розпачі і ви якраз мені, чоловічої статі, і потрібні.

Щодо «чоловічої статі» я не дуже зрозумів. Тому лише запитав її:

— Що ви хочете зробити? І що ще за біда — бути кимось кинуту. Ось я, наприклад, все життя прожив сам-один.

— У кожного свій зрив, — сказала дівчиця. — Мені наплювати на ваш крах, а вам на мій. Але ми обидва в краху.

Так вона сказала. І навіщось, перехилившись над журнальним столиком, взяла мене за руку. І було так чудно: сидіти невідомо де, вночі, у незнайомому місті, невідомо з ким.

— Наші серця розбиті, — сказало це божевільне дівчисько. — Нам з вами вже все одно: є світ чи нема.

Я не розумів її. А вона, стискаючи мою руку (чи не п'яна вона?), продовжувала:

— І послухайте — ви. Я закінчила факультет філософії. Я не бачу сенсу. Люди злі.

— Я вас не розумію.

— Мій батько — він Президент, наш з вами Президент, — сказало дівчисько. — І він не хотів, не бажав, щоб я коли-небудь, з ким-небудь... — вона задихнулася. — О, ви не знаєте мого батька.

— Я бачив його, по телевізору, — навіщось підіграв я цій недоумкуватій.

— Ви не знаєте його. Ніхто не знає його. У ньому живуть страшні ревнощі. Страшні. І ще...

— Я не знаю, як мені жити, — сказав я раптом, дивлячись у підлогу.

Тоді вона встала і потягнула мене до вікна. І так ми стояли в напівтемному холі — невідомо на якому поверсі, обличчям до сплячого міста.

— Він добре придумав, із цією кнопкою, — сказало раптом дівчисько.

Я навіть відсахнувся — і вперше подумав: чи часом це не моя галюцинація? А дівчисько нервово засміялося мені в обличчя:

— Її ніхто не знайде, ніхто.

— Якщо ви говорите про ту кнопку... — почав було я: дивуючись і збігові, і природності того, що відбувалося. — Я... я завжди думав про неї, про ту кнопку в бункері.

— Її там немає. І немає ніде. Ніде.

І дівчисько знову засміялося, поправило маечку на напівоголених грудях.

— Я піду, — сказав я, раптом чогось злякавшись. — Мені завтра рано вставати.

— Дурненький, — перейшла навіщось на шепіт вона. — Вам же наплювати на світ, ні? Якщо вам хтось розбив серце — значить, ви випали зі світу. Адже так?

— Мені сумно.

— Дурненький ви, такий великий і такий дурненький, — вона скуйовдила моє волосся. — Мене кинули, бо я відмовилася. Я відмовляла, розумієте? У жіночому. Відмовила тому, кого кохала. Я не могла. Тому що... Ні, це страшна, страшна державна таємниця.

— Ця кнопка, — сказав я, вдивляючись у далекі вогники на трасі. — Адже вона має бути глибоко в бункері?

— Так, глибоко в бункері, — вона поклала собі долоню на живіт. — В іншому, в іншому зовсім. На дні таємного ходу. Ви, дурний такий, нічого не зрозуміли.

— Чому ж? — запитав я байдуже: як ніби мені стало все одно і я сніюсь самому собі.

— Та тому, — сказало дівчисько, — що в наш час кнопці нема чого бути там, під землею. Тому, що її з собою ж можна носити! Ну, зрозуміли? Достатньо подати лише радіосигнал на базу. І тому... тому тато, він... Ну, ви зрозуміли?

— Ні.

— Який же ви! — вона взяла мою долоню, приклала її навіщось до свого живота. — Тато, він пояснив мені все. Ви не знаєте ще нашої медицини. Я незаймана, розумієте? Тато добре, тато чудово її заховав, цю кнопку.

— Він сховав її у свій годинник, — сказав я. — У свій особистий годинник, який він ніколи не знімає. Коли захоче — він зніме задню кришку і натисне кінчиком нігтя цю радіокнопку. І сигнал, він полетить у...

— О ні, ні! — вона притиснула своїми долонями мою — так, що я відчув тепло і биття її плоти: і гумку навскоси, під джинсовою тканиною. — Тато жахливо, жахливо ревнивий, для нього все закінчено, весь світ закінчений.

— Якщо що? — запитав я.

— Якщо я буду чиясь, розумієте? Для нього нехай вибухне світ, якщо я буду належати комусь. О, він божевільний, мій тато. Всі диктатори божевільні.

— Але він наш Президент, — сказав я.

— О ні, ви нічого не знаєте. Я стільки пережила. Я втекла, і я...

Вона, заплакавши, схопила мене за рукав, потягла кудись за ріг, за виступ стіни — і там, у глухому куті, були двері: двері її

кімнати. Я впав на ліжко, мало що розуміючи. Вона була сильна дівчина — фіктивна дочка Президента, місцева повія в джинсах і символічній маечці. Але оскільки вона продовжувала плакати, стягуючи з мене мою денну шкіру, — я не пручався. Я тільки думав, здригаючись від її потужних рухів, яким чином вона вгадала мої думки про кнопчку.

Як раптом я зрозумів, що залишився беззахисний перед нею. І мені, загалом, було все одно: і я радий був тому, що сталося, так — радий. Навіть краще, що вона втекла з психлікарні — чим більше абсурду, тим краще. Чим менше розумієш життя, тим краще: я це збагнув тієї ж секунди. І я цілував її, як ніби вона була рідна: з якимось відчаєм і поспіхом.

— Мені буде боляче. Ви перший... — прошепотіла вона: раптом несподівано ласкаво, цілуючи мені очі.

Моя доля, моє самолюбство — все зникло кудись: я випав в інший вимір. Тільки її тіло — таке живе — билося рибиною в моїх довгих кінцівках. Вона терлася об мене, як третєся хвиля об скелі — налітаючи і опадаючи: тільки замість шуму прибою я чув її собаче завивання. А я — я був скелею, був хвилерізом, що розбиває хвилю. Я лише мовчав, а вона говорила. Її радість — це була її жалість: вона скаржилася мені, кожною наступною хвилею.

Так перевертається, зігрівшись, вода: як переверталася, ковзала піді мною вона. Все частіше, все швидше. І я знав про кінець. Так раптом, ні з того ні з сього, закипає гаряча кава — різко піднімаючись вгору. Так почала закипати вона, покрившись дрібним тремтінням, дрібним потом. І тоді я, стиснувши її щосили, проник в ті глибини, звідки почув поклик. Бог покликав мене, і я не міг встояти. У ті останні секунди — як буває перед смертю — я все зрозумів, сенс всієї нісенітничі, яку вона плела: зрозумів, що вона не брехала. Що вона насправді була президентською дочкою — Боже мій! Але я...

Я вже не міг зупинити свого тіла, яке мені не підкорялося. У ті кілька останніх секунд.

Разом з її і моїми здавленими криками — разом з тремтінням наших тіл — затремтіла будівля готелю і страшний, що наближався, гул — неначе обвалився увесь світ — наповнив простір. В останньому зусиллі я вперся у щось тверде — в її глибині — і сховавши обличчя на її гарячих грудях, слухав судоми могутнього пальця: стискаючи її в обіймах. А в цей час, один за одним, п'ять материків, підіймаючись у повітря, повільно перетворювалися на пил.

ІНФАРКТ

Серце мене схопило, коли я лежав у ванні, наповненій парою — я вже десь читав про таке: чоловік зачинив на ключ зсередини вхідні двері, напустив у ванну окропу і поліз паритися (він хворів на ревматизм). Коли ж у нього стався напад, він не знайшов у собі сили підвестися, так і помер, у тому окропі: знайшли його через два тижні, якісь родичі, виламавши з поліцією двері.

Але ні, цього не могло трапитись зі мною. Я зробив зусилля і спробував сісти: ага, якби ж то! При спробі найменшого руху біль у серці настільки посилювався, що я відразу повертався у початкове положення.

Щоби покликати на допомогу — треба було вийти з ванної: у квартирі був телефон, на сходовій клітці — сусіди. Може, минеться? Я подивився на двері ванної: і їх, як на зло, я замкнув зсередини, механічно. Так, ніби хтось ще був у квартирі.

Раптом я відчув сильний укол в серце, і мене занудило, світ поплив перед очима. Зараз я втрачу свідомість. Смерть?

У цю секунду я виразно почув чийсь голос, неприємний, хрипкий:

— Ти ж засовувала свого Торвіґа сюди, ти ж засовувала?

— Так, відпусти мене, — вона обіймає холодну трубу, вона сповзає по ній на підлогу.

— Ти знайшла мене — знайшла свою долю. Тобі більше нічого не треба. Ти стала, як усі. Ти ж знаєш, що Артур, про якого я не хочу писати, — це я, це я сам.

— Я знаю, відпусти мене. Мені більше нічого не треба. Я стара, мені пора вмирати.

У цей час грюкають дверцята нагорі, і все валиться, щось жахливе пролітає усередині кільця жіночих рук.

— Моя доля, — плаче дружина.

— Я знаю, чому ти плачеш, — ти плачеш за своєю свободою, Домініко.

— Навіщо, навіщо ти написав про мене? Я вже все забула.

Я беру дружину за руку, і ми йдемо. На порозі ми зупиняємося, обертаємося і дивимося на Домініку біля сміттепроводу.

— Не треба її чіпати, — кажу я. — Хай залишиться у цій миті.

Дружина виривається з моїх рук:

— Я не можу, це ж я.

— Не чіпай її самотності — їй так добре, вона зустрінеться з собою, через тридцять років.

— Не зустрінеться, не зустрінеться, — виривається дружина. — Вона просто стане тоді мною, це вже буду я сама.

— Зустрінеться, — кажу я. — Вона зустрине Артура, письменника, він напише роман про Домініку.

ЗМІСТ

Болеро.....	5
Інфаркт	13
Пробач, чи що.....	18
Мій Барабанкін	24
Кінець світу	31
Пташка, яка замерзла на льоту.....	37
Вдома у Бога.....	46
Автор	58
Чому я не втомлююся жити?.....	69
Це говорю я	89
Сміттєпровід	133

Літературно-художнє видання

МЕЛЬНИК Ярослав
Чому я не втомлююся жити

Збірка

В авторській редакції

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *Т. М. Куксова*
Художній редактор *М. В. Єфімова*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *І. М. Хижняк*

Підписано до друку 31.07.2014. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Adonis». Ум. друк. арк. 10,92.
Наклад 3500 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.ttornado.com.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб
«Клуб Сімейного Дозвілля»»

61140, м. Харків-140,
просп. Гагаріна, 20-А
тел./факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київська філія

04073, м. Київ, просп. Московський, 6, кімн. 35,
тел. +38 (067) 575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеська філія

65017, м. Одеса, вул. Малиновського, 16-А, кімн. 109
тел. +38 (067) 572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88

e-mail: support@bookclub.ua

Інтернет-магазин: www.bookclub.ua

«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Мельник Я.

М48 Чому я не втомлююся жити : збірка / Ярослав Мельник. —
Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. —
208 с.

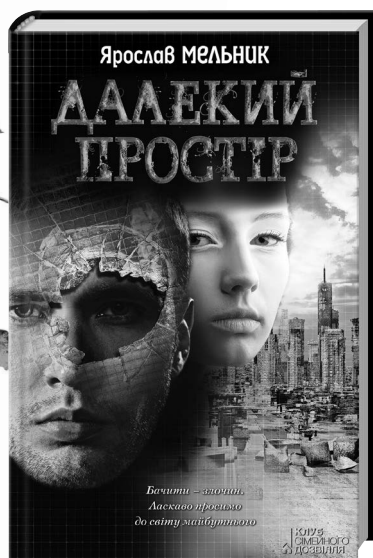
ISBN 978-966-14-7840-3

Мати, чий мозок пересаджено в нове тіло, молодша за сина удвічі; вчений знищує світ, щоби зустрітися з Богом; телерепортер несподівано перетворюється в персонаж твору письменника. А ще: де живе Бог? Що є істина, а що обман? Чи небо над нами не є голограмою? Ці та інші питання — в центрі нової прозової книги унікального автора, який живе між Литвою та Францією.

УДК 821.161.2

ББК 84.4УКР

КНИГА-ПЕРЕМОЖЕЦЬ КОНКУРСУ «КНИГА РОКУ ВВС—2013»

Той день, коли Габр уперше побачив небо, змінив усе його життя... У світі, заселеному незрячими, влада належить таємничій касті, але про це ніхто навіть не здогадується. Хто вони, ці «вищі люди», що правлять світом? Коли Габр починає бачити, його мають за божевільного. Кохана відправляє його до Міністерства контролю, яке вилікує його від «галюцинацій». Однак боротьба за істину лише починається...